

Bij de navolgende berichten past een kleine inleiding.

Het spiritualisme, of liever 'spiritisme' zoals het in de regel genoemd werd, was altijd een controversiële zaak. Voor wetenschappers boeiend of een aanfluiting, voor dominees en priesters een duivelse uitvinding en voor journalisten vaak een mikpunt van spot.

In de onderstaande berichten is duidelijk te zien dat er sympathiserende kranten waren, bv Het Vaderland, tegenover de bijtende journalistiek van bv het Algemeen Handelsblad, dat überhaupt niets van religie of het niet-materiële moest weten.

Opvallend is ook dat het Spiritualisme leefde in de maatschappij. Journalisten schreven over wat de spiritistische bladen te vertellen hadden, woonden seances bij, versloegen lezingen en raakten niet uitgeschreven over internationale Spiritualisten als Sir Conan Doyle of Cesare Lombroso. Blijkbaar waren die voor het grote publiek bekende figuren.

Deze selectie is noodzakelijkerwijs zeer beknopt.

Wie meer wil lezen kan zich wenden tot de digitale archieven van de KB, een aanrader. Tik een zoekwoord in, en geniet!

Spiritualistische berichten (oorspronkelijke spelling gehandhaafd)

Tilburgsche Courant 16-9-1925

Opvoeding van geesten.

Het spiritistencongres, dat zich zelf te Parijs eenige dagen heeft laten griezelen door allerlei lugubere lezingen, heeft zich ook bezig gehouden met het gedrag der geesten, die z.i. zich veel te schuchter betoonden.

Een een der sprekers betoogde: „We moeten de geesten opvoeden, we moeten ze er langzamerhand aanwennen, zich voor groote gezelschappen te vertoonen. De ongelooovigen zullen dan wel overtuigd worden". 'Ook werd er druk gepraat over de openbaring van een „geest", dat er spoedig een apparaat zou uitgevonden worden, waardoor de mediums overbodig werden; daardoor zou men rechtstreeks in contact kunnen komen met de wereld aan de overzijde van het graf. Edison is een paar jaar geleden al bezig geweest met de vervaardiging van zoon apparaat, maar die heeft het zoeken opgegeven. Nu zit een Schotsch geleerde zwaar te piekeren over de vervaardiging van zoon instrument. Het congres besloot een wedstrijd uit te schrijven voor spiritistische uitvinders.

Het is wel zielig, dat ernstige menschen eenige dagen lang ernstige discussies aan dergelijke nonsense verspillen.

Er wordt nu uit New-York weer gemeld, dat een journaliste 14 mediums heeft ontmaskerd. Ze zijn gearresteerd wegens oplichterij. De journaliste, Virginia Swain, werd in haar woning aangevallen door een bende van 2000 spiritisten, die haar wilde lynchen en het beschuldigend materiaal stelen. Miss Swain kon bijtijds vluchten.

Algemeen Handelsblad 2-3 -1875

De spiritistische mediums, de harpzwaiende, tafelschuddende geestenbezweerders — die wichelaars onzer beschaafde eeuw — zin uit een politiek stuk over Frankrijk

Rotterdamsch Nieuwsblad 19 Febr. 1894.

Ingezonden Stukken. Anti Spiritualisten.

Waarde Heer Directeur!

Zoude ik in Uw blad een weinig plaatsruimte mogen verzoeken, voor het volgende, opdat anderen, door onze ondervinding geleerd, niet evenals wij, door schoonschijnende aankondigingen misleid mogen worden.

Zaterdagmorgen 1.1. ontving ik van een vriend die mij kent als spiritualist, een toegangsbewijs voor de spiritistische proefséance, welke door M. W. Morley „Holms" in de groote zaal van het Verkooplokaal, gisteren, Zondagavond zou gegeven worden, elke kaart geeft toegang voor 2 personen (vrij entree). Met een paar vrienden, evenals ik, gehuwd, zou ik gaarne die séance bijwonen daar op de kaart was aangekondigd, Spiritisme- Gedachtenlezen Suggestie. Na nog al eenige moeite slagen wij er in nog 2 kaartjes te krijgen, en ons veel van den avond voorstellende, gaan wij op weg naar het Verkooplokaal. De entree was vrij, maar het nemen van een programma, a 10 cent, was verplichtend. Nu, zaalhuur moet betaald worden, en dan is een entree van f 0,10 niet te veel, maar waarom aangekondigd vrij entree, terwijl niemand kon binnenkomen, voor en aler er een programma genomen was. Het programma dienende als bewijs van toegang. Op onze plaatsen zittende, bemerk ik, het programma nalezende, dat wij niet met een spiritualistisch medium te doen hebben, maar eenvoudig met een goochelaar, en dat de spiritistische proefséance moest genoemd worden a n t i-spiritistische. Een paar aardige goocheltoeren werden uitgevoerd, maar soms liet vlugheid wel iets te wenschen over, daar men dikwijls handen zag gaan naar broekzakken. Thans genaderd tot het tweede gedeelte. Grooter bedriegerij en misrepresentatie van de waarheid is waarschijnlijk weinig nog op die planken vertoond. Verscheidene professionele mediums in Engeland hebbende zien werken, onder anderen ook een zoogenaamd bind-medium, kan ik verklaren dat de voorstelling door Morley Holms gegeven, kant nog wal raakt. Een bind-medium wordt niet enkel met één strook katoen of linnen gebonden aan de handen, zoodat die nog een betrekkelijke ruimte om te handelen overlaten. Neen, geheel, armen, beenen. hals

en lichaam wordt op een stoel zoodanig vastgebonden, dat geen spier bijna verroerd kan worden. Het medium zegt niet hoe hij gebonden moet worden, maar een uit het publiek, soms wel matrozen, binden hem naar eigen goedvinden. Het geheel dus een walgelijke misrepresentatie, te meer daar er herhaaldelijk verzekerd werd, dat de geestenmediums evenzoo handelen, dus bedriegers zijn. Ik vraag niet aan UEd. mijnheer redacteur, hoe en wat U over spiritualisme denkt, dat doet niets ter zake, het eenige wat ik vraag is beoordeeling na grondig onderzoek en niet een gelooven op gezag, noch van het vóór, noch van het tegen. Niemand late zich daarom door genoemde Morley „Holms" overhalen om het werk van werkelijke geestenmediums gelijk te stellen, met zijn werk, laatstgenoemde meer de term van bedriegelijk waard zijnde, dan het eerste. UEd. dankzeggende voor de plaatsruimte. Een getrouw lezer (Spiritualist).

Nieuws van de Dag 25-10-1902

Treurig bijgeloof.

In een kring van haagsche spiritisten moeten bijzondere dingen zijn voorgevallen, schrijft een haagsch correspondent van de Telegraaf. Een amsterdamsch medium werd door zeer buitengewone bevliegingen aangetast en zag... zag de lijken van Sara Juett en Marie Schmitz met Hendrik de Jong in levenden' lijve hoonlachend er naast. Het medium hoorde hem hoonlachen. Achter de lijken stond een groep van drie mannen, hand aan hand in bewonderende houding. Links de onontdekte moordenaar van den slager aan de Ceintuurbaan, dan de onontdekte moordenaar van de dienstbode op de Prinsengracht bij de Leidschestraat, rechts de onontdekte moordenaar van de weduwe in de Dubbele Buurt. Zij riepen luide tot het medium: „al kijkt u nog zoo goed, ze vinden ons toch niet." En nu is het amsterdamsche medium bezig signalementen saam te stellen. Hoe zij wist dat de groep bestond uit de genoemde personen ? Eenvoudig, omdat zij aan de klopgeesten speciaal die vertoening had verzocht en haar voorstellingvermogen nimmer faalt.

De Sumatra Post 23-7-1932

CONAN DOYLE OVERTROEFD Door een medereiziger in den trein.

Conan Doyle, de vermaarde schrijver van de Sherlock Holmes-verhalen spoorde eens van Londen naar Manchester. Tegenover hem zat een klein heertje met een grooten bril, dat met een vriendelijk lachje verklaarde, dat het hem een groot genoegen was den bekenden schrijver ontmoet te hebben. Doyle was ten zeerste verbaasd, dat hij door een vreemdeling herkend werd. Hij vroeg daarom zijn medereiziger, vanwaar deze hem kende.

„t Gaat mij precies zoo als u, Mr. Doyle ! antwoordde het heertje, „ook ik bezit een uitstekend combinatievermogen. Uit schijnbaar onbelangrijke aanwijzingen trek ik conclusies, op dezelfde wijze als Sherlock Holmes dat in uw romans deed." Conan Doyle lachte en verklaarde,

dat hij zyn reisgenoot met genoegen een presentemplaar van een van zijn nieuwe werken zou geven, indien hij hem het geheim onthulde.

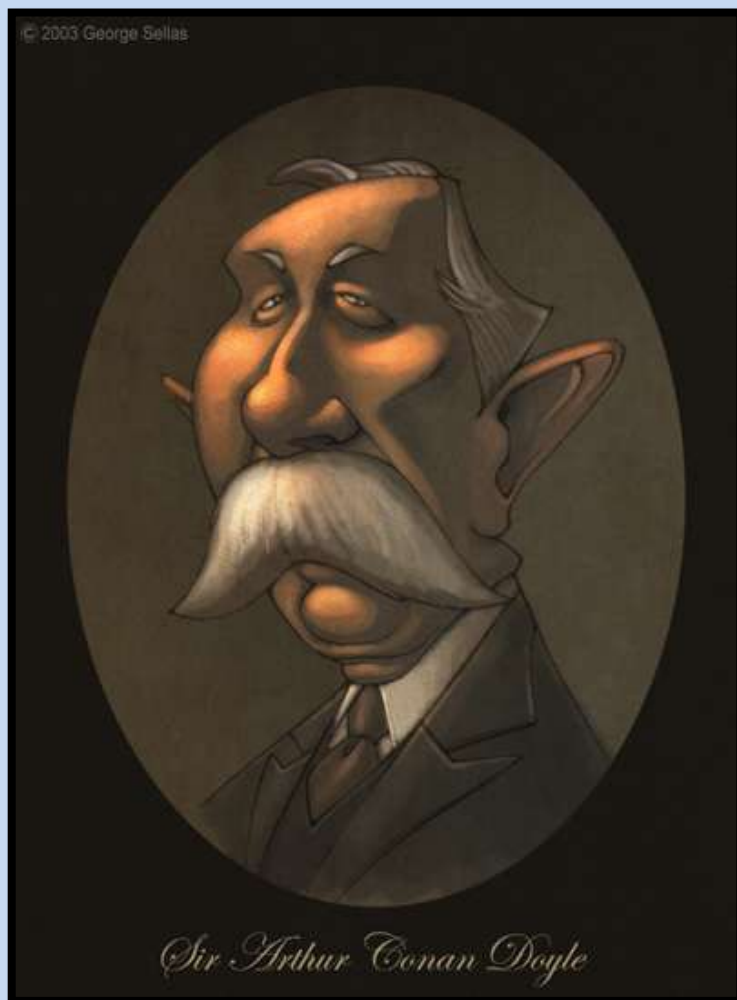
„Zeer erkentelijk ! Als u nu even wilt luisteren zal ik u mijn diagnose mededeelen. Ik zie duidelijk, dat de mouwen van uw jas wat uitgerekte zijn, een teeken dat nieuwsgierige verslaggevers u op het laatste oogenblik nog lastig gevallen hebben. De rand van uw hoed is

een tikje verbogen zoodat u uw hoofddekseel klaarblijkelijk bij het stappen in de hand hebt gehouden, Uw linkerschoen is tamelijk bemodderd, waaruit ik concludeer,, dat u in het gedrang bent geweest. Ook hebt u gerookt, want er ligt nog wat asch tusschen de plooiën van uw broek. Een krant op het station te koopen hebt u vergeten, anders had u daarin wel zitten kijken. En tenslotte staat op uw koffer in het net met groote letters te lezen den naam : Conan Doyle "

De Sumatra Post 4-5-1929

Conan Doyle en de geestfoto.

„Arthur Conan Doyle toert op het oogenblik in Oost Afrika, waar hij een aantal lezingen houdt over zijn meest geliefkoosd onderwerp: spiritisme. Een eigenaardig en voor den beroemden schrijver minder plezierig incident heeft zich op een slotlezing te Nairobi voorgedaan, aldus Sir Arthur vertoonde tijdens deze lezing een reeks geestfotografieën. Speciaal bij één dier fotografieën stond hij uitvoerig stil. Deze vertoonde een geest in een witten mantel gehuld en Sir Arthur wees met nadruk op het „wreede, gemeene gezicht" van dezen geest. Plotseling echter sprong uit de toehoorders de bekende tandarts uit Nairobi, Spencer Palmer, op en riep uit: Dat is een foto van mijzelf!" Onder geweldige beroering en terwijl Conan Doyle doodsbleek op een stoel neerzeeg, vertelde hij toen, hoe hij 15 jaar geleden in een zg „spookhuis" zich als „spook" had laten fotografeeren. Hij trok een lange nachtjapon aan en vertrok zijn gezicht tot een duivelschen grijns. Hoe deze foto in Conan Doyle's verzameling terecht kwam, was hem een raadsel. De gelijkenis was echter terstond te zien en hij verzocht daarom Mr. Arthur de woorden; „dat deze geest een wreede en gemeen gezicht had", in te trekken. Conan Doyle zag zich verplicht, des tandartsen verklaring onvoorwaardelijk te aanvaarden en maakte officieel, en onder groote hilariteit, amende honorable.

Nieuwe Tilburgsche Courant 13-5-1922 !!!!!

Het gevaar van spiritistische séances.

Bij een der demonstraties van prof. Otto kwam ook in behandeling een 30-jarig meisje, dat op ontzettende -wijze slachtoffer was geworden van de z.g. spiritistischs seances. Drie jaar geleden had zij enkele van die séances bezocht, welke zulk een indruk op haar hadden gemaakt, dat zij totaal abnormaal was geworden. Meermalen 's nachts zag ze een spook in witte gedaante dat op op slaapkamer kwam, haar toesprak en bewegingen maakte. Anderen, die op haar angstgeschrei kwamen toelopen, zagen niets, maar zij wordt door haar inbeelding op ontzettende wijze gekweld. Den laatsten tijd zag zij voortdurend het spook in haar gedachten, onophoudelijk hoorde zij zijn stem en volgens de doktoren zou op volslagen krankzinnigheid zijn uitgelopen. Prof. Otto is er in geslaagd, het meisje van

die inbeelding te genezen. Zo verklaarde althans, de stem niet meer te hooren, noch de spookgedaante te zien. Familieleden vertelden, dat het lijden van dit meisje verschrikkelijk was.

Het Vaderland 4-11-1939

Twee beroemde mediums sterken bewijzen voor de spiritistische hypothese

Voor de Spiritualistische Ethische Stichting alhier hield gisteravond de heer C. Zorab uit den Haag een lezing over Ervaringen en experimenten met de twee beroemdste mediums ter wereld in het gebouw van het Kon. Instituut van Ingenieurs.

Spreker begon met uiteen te zetten, dat bij de studie van het zg. Occulte twee groote groepen verschijnselen kunnen worden onderscheiden. t.w. de zg. physische en de psychische verschijnselen, Eerstgenoemde zijn van stoffelijken en objectieven aard, terwijl de tweede groep in hoofdzaak mentale en subjectieve processen zijn. Spr. wil zich slechts tot deze laatste groep, die der psychische verschijnselen, bepalen, aangezien deze wetenschappelijk het best zijn onderzocht en gefundeerd en ze tevens de sterkstsprekende bewijzen opleveren, althans tot dusver, voor hetgeen men pleegt samen te vatten onder den verzamelnaam der zg. spiritistische hypothese, dwz. dat een overledene bewust voort blijft leven en zich onder bepaalde omstandigheden aan de levenden kenbaar kan maken.

Het grondigst is bedoeld onderzoek, waaraan de parapsychologie vrijwel alles te danken heeft, in Engeland en Amerika gevoerd door de daar gevestigde vereenigingen voor psychisch onderzoek (S.P.R.). En dat zij zoo groote en belangwekkende resultaten hebben kunnen boeken is in de eerste plaats te danken aan het feit, dat zij gedurende een halve eeuw van proefnemingen beslag hebben kunnen leggen op twee mediums van uitzonderlijke kwaliteit. Van 1883 tot omstreeks 1916 was het vooral het beroemde medium Mrs P i p e r, die het parapsychologisch firmament beheerschte en zoovele kopstukken tot het aanvaarden der spiritistische hypothese overhaalde, terwijl van het midden van den wereldoorlog tot nu toe Mrs Leonard aan de spits gaat. Men kan geen parapsychologisch of spiritistisch werk van eenige beteekenis opslaan zonder de namen van deze twee mediums tegen te komen.

Vervolgens gaf spr een uitgebreid overzicht van de bij deze twee mediums waargenomen tranceverschijnselen en van de experimenten, welke op touw werden gezet om de bewijzen in handen te krijgen, dat zich door hen entiteiten manifesteerden, die met afgestorven personen identiek waren. Het zijn juist deze onderzoekingen, welke aan den bekenden Nederlandschen parapsycholoog dr P. A. Dietz de in zijn laatste werk: „wereldzicht der parapsychologie" neergelegde overtuiging schonken, „dat een zeker percentage der mediumieke fenomenen werkelijk moet worden toegeschreven aan den geest van een overledene, die op een ons voorloopig onbekende wijze door middel van een tussenpersoon met het aardsche leven in verbinding treedt".

De Sumatra Post 24-11 1923

WETENSCHAPPELIJKS. Ectoplasma en telekinese.

Voor de Vereeniging van Spiritisten Harmonia heeft de heer J. M. Keen dezer dagen een lezing gehouden over bovengenoemd onderwerp. Er was vrij veel belangstelling voor. De voorzitter, de heer Mout, leidde den spreker met enkele woorden in, waarin hij tot zijn vreugde vaststelde, dat de belangstelling voor het spiritisme onder publiek en pers toeneemt. De heer Keen zei het onderwerp zeer eenvoudig, van den grond af en als plattelander te behandelen. Als bron voor het spiritisme beval hij ten zeerste aan Animismus und Spiritismus van Alexander Aksakoff. Nog steeds duurt de strijd voort tusschen bekeners en ontkeners der Spiritistische verschijnselen en spr. zet kort hun standpunt en verklaring tegenover en omtrent het spiritistisch verschijnsel uiteen (collectieve hypnose, telepathie, opzettelijk bedrog, enz.) Ernstig onderzoek. (Crookes, die oorspronkelijk tegenstander was, werd door het medium Florrie Cook overtuigd ; madame d'Espérance, Eusapia Paladino ; Stanislava Tomezejk ; Dr. Kilner en zijn onderzoek van de proeven van von Reichenbach ; graaf Albert de Rochas ; het scherm van Kilner ; Dr. Reiman en zijn menschelijk aura waaruit hij den toestand van zijn patiënt kan leeren kennen ; en eindelijk Eva Carrière, die in trance uit mond, neus, schouders, buik het ectoplasma, het naar buiten gevormde voortbracht) hebben het spiritistisch verschijnsel tot erkenning gebracht. Spr. stond uitvoerig stil bij dat ectoplasma, welks voortbrenging Eva pijn deed. Uit het ectoplasma ontwikkelde zich telkens een gematerialiseerden geest. De geesten kunnen zich tijdelijk uit dat ectoplasma een lichaam opbouwen. Spr. geeft twijfelaars in overweging de boeken van prof. Notzing te lezen. De aanraking van het ectoplasma deed Eva zeer veel pijn. Daardoor werd het onderzoek zeer bemoeilijkt. Er is, volgens spr. nooit bedrog gevonden. Er werd overblijfsel van het ectoplasma gevonden en onder den microscoop gebracht, waarbij bleek dat 't uit cellen bestaat. Lichtbeelden lieten het

ectoplasma en zijn vervormingen zien. Het ectoplasma is in de meeste gevallen onzichtbaar, maar prof. Crawford te Belfast slaagde er in, het niettemin door middel van mej. Gulloyper en een zeer gevoelig tast instrument te demonstreeren. Hij herhaalde deze proef met een door hem vervaardigd instrument. Het medium richtte met haar ectoplasma een tafel op en dan bleek het medium zooveel zwaarder geworden dan de tafel.

De bewegingskracht van het ectoplasma worden aangeduid door telekinese. In 1892 heeft de Rochas met Eusapia de telekinese het eerst, onbewust, gedemonstreerd. Het ectoplasma heeft thans de telekinese verklaard. Het brengt ook de z.g. pseudopodiën (schijnvoeten) voort, waarvan de geesten zich kunnen bedienen en waardoor allerlei verschijnselen en handeling der geesten zijn opgehelderd. Telekinese en ectoplasma behooren tot het lagere gedeelte der spiritistische verschijnselen (tafeldans, beweging van voorwerpen, enz.)

De heer Keen vertelde zijn eerste kennismaking met die verschijnselen bij een vriend te Scheveningen. Hij geloofde toen nog niets van deze dingen, maar hij werd toen overtuigd door een schuinen stand van een waschtafeltje, dat door niemand werd aangeraakt. Dit alles is het abc van het spiritisme, maar men moet het kennen tot begrip en vol genot van de hoogere manifestaties. Het spiritisme omvat ons heele leven, al ons doen en laten, maar verklaren kunnen we het nog niet. Groote geleerden onderzoeken het, aan ons 't afwachten van hun resultaat, dankbaar in de wetenschap, dat iets van het geheim der dingen is onthuld.

God onze Vader zal ons voeren tot steeds hooger kennis ; Hij zal ons het nu nog onbekende eenmaal doen kennen.

Het Vaderland 12-10 1934

WETENSCHAPPEN Het medium Lijs

Er is in den spiritistischen kring, zoowel blijkens Spiritische Bladen als Toekomstig Leven, ernstig bezwaar tegen de betrouwbaarheid van het medium Lijs gerezen. Niet dat reeds bedrog zou bewezen zijn, maar de verdenking is toenemende, aangezien de heer Lijs tot dusver weigert — hoewel hem zulks in het belang van het spiritisme zelf dringend door vooraanstaande personen in de beweging verzocht haast afgesmeekt is — andere controle toe te staan dan die, welke zijn „leider" goedkeurt.

Het Toekomstig Leven van 10 October wordt zelfs voor een belangrijk gedeelte gevuld met klachten over zich gedupeerd voelende bezoekers van Lijs-seances. Dit wordt zeer begrijpelijk, als men leest, dat het medium de volgende voorwaarden stelde aan aanvragen om een séance: op z'n minst 15 deelnemers a f 5 per persoon, vooruit te voldoen. Mededeeling van de namen der deelnemers. Bij mislukking der séance geen terugbetaling, daar de tijd van den heer Lijs te kostbaar is, om een séance te herhalen.

Later heeft de heer Lijs zich wel tot een test-seance bereid verklaard, maar op voorwaarde van f50 per avond gedurende vijf avonden, daar een paar avonden onvoldoende zijn voor een goed onderzoek. (Tezamen dus f 250). Echter blijft de voorwaarde, dat alleen de leider, een zekere Antinos, over de controle beslissen mag.

Ook de bekende spiritist mr Ph. L. de Kanter, heeft zich met de aangelegenheid bemoeid en den heer Lijs er op gewezen, dat hij door zijn handelwijze de zaak van het spiritisme met groot gevaar bedreigt. Daar de heer de Kanter op zijn brief taal noch teeken van antwoord ontving, geeft hij den lezers van Toekomstig Leven in overweging, om, indien zij seances met den heer Lijs wenschen, de volgende eischen te stellen:

1. de heer Lijs moet tijdens de séance voortdurend het snoer van lichtgevende kralen dragen;
2. men zorge, dat bij eventueele levitaties geen stoel of tafel in de nabijheid van het medium zich bevindt;
3. men eische, dat het medium vóór en na de séance zich late onderzoeken en desgewenscht andere kleedingstukken aantrekke of zich in een zak late steken, die ook zijn handen bedekt;
4. de te gebruiken dubbele leitjes worden aan alle vier zijden verzegeld — de zegels aan te brengen op het hoofd, daar waar de leitjes op elkaar aansluiten. Ten overvloede worden de leitjes in een goed verzegelde enveloppe geplaatst.

Indien — raadt mr de K. — de heer Lijs zich aan deze voorwaarden niet wenscht te onderwerpen, dan weigere men zijn séance bij te wonen. -

Wij herinneren er aan, dat we reeds een poos geleden het: oordeel van Ir. Dietz vermeldden, dat verleden jaar al beslist wantrouwen in den heer Lijs verried, en, als we ook een controleur van beteekenis mogen aanraden, zouden wij den bekenden Hr. Nolles aanbevelen.

Wij maken van deze heële historie gewag, omdat de heer Lijs blijkbaar zeer goede zaakjes maakt, wat wij hem van harte gunnen, maar intusschen rijst bij ons de vraag, of de Overheid,-die...zoo zorgvuldig, over ons wel en wee pleegt te waken, hier géén taak heeft ....

Allerlei: spoken

In vijf dagen kan men ver reizen. Het zou de grootste verharding in het ongeloof zijn, zoo wy thans ons niet bekeerden. Wij hebben gezien: wy hebben geesten, opgeroepen geesten gezien .... wel is waar slechts eene photographie er van, maar zelfs de kundigste photograaf kan toch geen afbeeldsel maken waar geen model is, en de Russian imperial Engineer, P. Greck, kan dus ook met geen mogelijkheid door magnesiumlicht het photographisch portret op papier brengen van den geest van John King, opgeroepen door het medium Williams in eene particuliere seance, indien gezegde geest John King zelf niet gematerialiseerd voor hem was. Het feit is bovendien geconstateerd door mrs.J. Nu vragen wij aan ieder onpartijdig man, als mrs. J. iets constateert en bevestigt, of er dan nog redelijke twijfel overblijft. Bovendien stond mrs. J. buiten het kabinet van den photograaf. Kortom, afdoender getuigenis is niet noodig. Voorts waren met die mrs. J. - het doet ons maar leed, dat de kieschheid of wat ook den heer P. Greck verhinderd heeft de overige letters van haar naam in te vullen — ook van ene mr. Hudson. . . . 1

Hoe dankbaar wij intusschen zyn het photographisch portret van een wezenlijken geest te zien, wy mogen niet ontkennen, dat die nieuwe ervaring toch ook hare schaduwzijde heeft, by alle goden, die ooit zyn aangebeden, en bij alle spoken, wier verschijning ooit ontkend is, leelijker monster in menschengedaante kan nooit zijn gelaat voor een photograaf hebben beschikbaar gesteld. Naar zijn uiterlijk te oordeelen, zou hij in een tuchthuis nog in te fatsoenlyk gezelschap wezen. Zyn turfkop, met een samengeknoopt servet voor de haren en een beddelaken om het lichaam, is zoo leelijk, dat zelfs by de meest overtuigde spiritist de gedachte moet rijzen, of hy maar niet liever met het spiritisme breken zou, dan langer zich bezig te houden met wezens, die, gematerialiseerd, er zoo afgrijselijk uitzien. Dezer dagen word ons verhaald van een medium, dat zich aan de wetenschap onttrokken heeft; het zou ons niet verwondoren, wanneer dit besluit genomen was na de kennismaking met dit portret. „_„ Mogen dus dergelijke portretten tot overtuiging strekken, zij moeten toch ook veel kwaad doen aan de zaak. In elk geval beginnen wij nu te begrijpen, waarom de geesten niet alleen zich onzichtbaar houden, maar bovendien nog pikdonkere duisternis eischen om te verschijnen: wie zóó leelijk is, heeft dien dubbelen waarborg wel noodig, om niet gezien te worden. John King heeft eene bepaalde onvoorzichtigheid gedaan met zich in het magnesiumlicht te vertoonen, en de heer P. Greck bewees hem geen dienst met zijn portret te maken. (Arnh. Ct.)

Het wonderlijke medium.

Eleonora Zugun. Het Alg. Hbl. vertelt nader van het Roemeensche medium, Eleonora Zugun, die „bezeten" zou zijn door een geest, die haar allerlei krabben toebrengt, zelfs letterteekens in haar huid krast, enz.

Een andere merkwaardigheid is, naar meegedeeld wordt, dat in haar tegenwoordigheid voorwerpen zonder waarneembare aanraking verplaatst worden. Het meisje reisde 11. September, begeleid door gravin Wassilko Serecki, naar Londen, waar ze thans in het National Laboratory of Psychical Research aan een reeks van onderzoekingen, made under ideal scientific conditions onderworpen is. Daarby is gebleken, dat de Poltergeist of „de duivel", die haar in bezit genomen heeft, naar ze gelooft, en die haar de stigmata toebrengt, niet bestaat. De conclusies van het onderzoek luiden : 10. de stigmata

verschijnen spontaan op verschillende deelen van Eleonora's lichaam. 20. Ze is niet bewust verantwoordelijk voor het ontstaan der teekens. 80. Onder wetenschappelijke controle werden kleine voorwerpen zonder lichamelijke aanraking in haar tegenwoordigheid verplaatst. Aangenomen wordt, dat het meisje in haar kinderjaren bang is gemaakt met verhalen van duivels, die bezit van den mensch kunnen nemen, waardoor ze thans een „duivel-complex" in zich zou hebben, dat haar door psychische behandeling weer ontnomen zou kunnen worden. Het geheim van het in beweging komen van geldstukken en andere kleine voorwerpen is evenwel nog niet ontsluitend. Dr. R. J. Tillyard constateert, dat de voorwerpen zich naar het medium bewegen en „dat de beweging niet aan magnetische kracht kan worden toegeschreven. Toch misschien ektoplast ?

Het Vaderland 18-7-1939

Landdag van spiritisten in Hilversum

Media vertellen van hun waarnemingen

— De samenwerkende zelfstandige spiritische vereenigingen in Nederland hebben Zondag een landdag gehouden op de Anna's hoeve te Hilversum, die door ruim 450 personen is bezocht. In autobussen zijn de deelnemers des morgens uit Den Haag, Delft en Leiden naar het Gooi vertrokken, waar zij, bij aankomst op het landdagterrein, hun geestverwanten uit Utrecht, Amsterdam en Hilversum aantreffen.

In een kort welkomstwoord zette de voorzitter van de gedelegeerden-commissie voor dezen landdag, **de heer J. S. Göbel**, voorzitter van de Vereeniging van spiritisten Harmonia in den Haag, doel en wezen van deze bijeenkomst uiteen, waarna achtereenvolgens het woord gevoerd werd door den heer Th. Koekje voorzitter van de Delftsche vereeniging van spiritisten Harmonia, mevr. A. Gakes-Huibers, trance-medium te Rijswijk, den heer G. May uit Utrecht en den heer C. van den Engel, trance-medium te Delft: de media mevr. Chr. van der Lely en mevr. A. Schagen-de Koning, beiden uit den Haag, deden mededeelingen van wat door haar als helderzienden was waargenomen.

Het Vaderland 27-3-1924

Spiritistische kerkdiensten.

Aan een artikel van prof. dr. J. Valkenier Suringar in de Tempel ontleenen wij het volgende: In Engeland zijn ook veel spiritistische kerkdiensten : daarbij treedt, na een inleidend woord met gezang en gebed, een „helderziend medium" op. In zulk een kerkdienst is geen sprake van „trance", blijft het medium dus schijnbaar volkomen normaal; staat op een gegeven oogenblik op en vertelt wat het bij deze of gene persoon „ziet". Soms wijst het medium een persoon of een paar personen aan, terwijl de beschrijving bij een ander, die er dichtbij zit blijkt te behooren. Indien die dat niet dadelijk opmerkt, schijnt de beschrijving geheel foutief. De helderzienden zijn in den regel geheel zeker van hun zaak; en als op hun vraag of het juist is, een ontkennend antwoord komt, houdt het medium vol, vertelt meer bijzonderheden en krijgt dikwijls gelijk. (Soms pas na verloop van een of meer vragen.) Er komen wel eens zulke bijzondere en intieme details, dat de betroffenen personen zeer ontroerd worden. Zij krijgen dan mededeelingen van overledenen, die blijkbaar treffend zijn, en troost of steun geven. Indien al te persoonlijke feiten worden „gezien", waarschuwt het medium de betroffenen persoon na afloop van den dienst. Tot zoover de mededeeling van den hooggeleerden schrijver. Het komt ons voor, dat deze en dergelijke seances beter passen voor een gemeenteavond, dan in een officieelen dienst. Voor dit laatste zou, gesteld dan nog dat men de godsdienstoefening op deze wijze zou willen inrichten, zeker vereischt zijn, dat de meerderheid der gemeente tot de overtuigden behoort. Maar wellicht wordt met die kerkdiensten wel zoo iets bedoeld als de gemeenteavonden ten onzent. Ofschoon — men hoort uit Engeland soms van eigenaardige middelen om de godsdienstoefeningen aantrekkelijk te maken. I. J- M.

De Indische Courant 14-4-1930

NEDERLAND. Waarzeggers in Den Haag.

Offerte aan de deur

De residentie is dol op waarzeggen

Het wemelt er van clairvoyantes, kristalziensters, droom- en visioenuitlegsters, handlijnkundigen en kaartlegsters, die uit het aloude koffiedik en het ei, uit het oog of de hand, de toekomst voorspellen, of zich gespecialiseerd hebben in ziekten, rechtszaken en de liefde. Het is werkelijk benauwend zoo helderziend deze dames zijn, voor wie niets verborgen schijnt als men haar aankondigingen moet gelooven.

De groote concurrentie noopt ook tot grooter activiteit en er zijn reeds waarzegsters, die in bepaalde wijken huis aan huis aanbellen om te hooren of er „vandaag nog iets waar te zeggen valt". Velen hebben haar vaste clientèle, vooral onder de Indische dameswereld, en komen op een vasten dag in de week op een bepaald uur de kaart leggen. Blijkbaar verandert de toekomst iedere week.

Er is echter één onder het leger der helderzienden, die zich niet met Haagsche klanten bemoeit, doch speciaal het buitenland bewerkt.

Deze energieke dame bewoont een groot pand aan het Bezuidenhout, heeft zoo iets van... 70 typisten en bedienden in haar dienst en ontvangt dagelijks de grootste post van de geheele wijk, die met speciale waschmanden wordt aangevoerd.

Wij meenen, dat zij in het buitenland bekend staat als een heer met een zwarten baard, zwarte fascifleeurende in de toekomst lezende oogen en een zwarten haardos.

In werkelijkheid is het echter een ondernemende vrouw, die de leidsels in handen heeft en de geheele wereld — behalve Nederland — over alle geheimzinnige vraagstukken inlicht en daarmee schatten verdient.

De waarzeggerij „en gros" schijnt dus een zeer winstgevend bedrijf te zijn.

Algemeen handelsblad 20-6-1875

Frankrijk. Spiritistische photographieen.

Dezer dagen heeft de rechtbank te Parys een vonnis gewezen waarvan wij zouden zeggen) dat het aan het spiritisme een geduchten knak zal toebrengen, indien we niet wisten dat de aanhangers van dezen leer thans evenals bij vorige gelegenheden zeggen zullen „Nu ja , hierbij moge bedrog in het spel geweest zijn, maar het andere, het andere meneer!

Met onwillige honden is het kwaad hazen vangen en hoe zal men lieden overtuigen die overtuigen die niet voor overtuiging vatbaar zijn?

De waarheid van dit laatste is weer duidelijk gebleken uit het rechtsgeding thans te Parijs gevoerd. De bedrogenen zijn bitter verontwaardigd dat de rechtbank zich mengt in iets wat, naar hun beweren, uitsluitend tot het domein van het geloof behoort.

Het geldt hier de toepassing van de photographie op het spiritisme waardoor afbeeldingen van geesten werden verkregen en volgens de adepten van die leer het spiritisme boven allen twijfel werd gesteld.

Sedert eenige jaren exploiteren behendige oplichters in Amerika de goedgeeloovigheid der spiritisten. Zij kondigen aan dat de qualiteit van hun mediums hen in staat stelt om de geesten van gestorvenen op te roepen en hun portret te maken dat nimmer tevoren gemaakt werd.

De persoon, die van hunnen diensten gebruik wilde maken, verscheen in hun atelier. Hij moest onafgebroken aan de afgestorvene denken. Inmiddels werd door het photographeerende medium zijn portret gemaakt, en op hetzelfde plaatje kwam, naast of achter het beeld van den levende, de figuur van den gestorvene tevoorschijn.

Voor ieder, die gewoon is zijn gezond verstand te gebruiken, is het duidelijk dat een glazen plaat bestreken met collodium geen andere afdrukken ontvangen kan dan die van stoffelijke in het licht geplaatste voorwerpen, en dat derhalve geen photographiën van geesten door zuiver stoffelijke hulpmiddelen tot stand kunnen worden gebracht. De geesten zijn dan ook volgens het oordeel der spiritisten gedeeltelijk stoffelijk, maar hoe eigenlijk spiritistische photographieën worden gemaakt is thans gebleken.

Allan Kardec, een der groote mannen van dit bijgeloof heeft te Parijs een tijdschrift, het 'Revue Spirite' opgericht. Na zijn dood werd dit voortgezet door zekeren Leymarie, een kleerenmaker die bankroet was gegaan en nu denkelijk in het spiritisme een bestaan vond en die thans op de bank der beschuldigten prijkte. Herhaalde malen maakte Leymarie in zijn tijdschrift gewag van spiritistische photographieën die in Amerika verkregen waren.

Tegen het eind van 1873 berichtte hij dat een photograaf, Buguet genoemd, en woonachtig op de Boulevard Montmartre in Parijs, door bovennatuurlijke tusschenkomst van geestengelijke resultaten had verkregen als de Amerikanen.

Sedert bevatte de Revue Spirite die maandelijks verschijnt, telkens een spiritistische proef, door Buguet verkregen of waarbij dan of een reclame gevoegd was, of een brief van dankbetuiging van iemand, die in meer of min geestdriftige taal verzekerde, dat hij in die lynen en omtrekken naast of achter zijn eigen portret het beeld van een overleden bloedverwant of vriend aanschouwde. Do klanten stroomden naar den photograaf. Zy werden door een vrouwelijke kassier ontvangen, die hun op behendige wijs verschillende vragen deed naar den ouderdom en het voorkomen der afgestorvenen. Dan kwam Buguet te voorschijn met een gelaat schitterende van inspiratie. Hij poseerde den persoon, die gefotographeerd moest worden en beval hem aan, zich in den geest in rapport te stellen met den gestorvene, wiens beeld hij verlangde. Uit de handen van een helper nam hij de gereed gemaakte glasplaat aan, en alles ging zooals het bij photographeeren gaat. Alleen met dit onderscheid, dat, terwijl het portret genomen werd, Buguet met het hoofd tegen den muur leunde, zenuwachtig de armen bewoog en blijkbaar zich met het bezweren der geesten bezighield. De glasplaat werd door een bediende uit het toestel verwijderd, op de gewone wijze behandeld en Buguet toonde haar aan zijn klant, die meer of minder duidelijk, achter of naast zijn eigen beeld, de flauwe afbeelding van eene gedaante zag, op de wijs van een tooneelspook in een lijkwade gehuld was en waarvan alleen het hoofd min of meer duidelijk te onderkennen was. Er werd betaald, en na eenige dagen werden de proeven gezonden. Ten einde de comedie zoo goed mogelijk te spelen, klaagde de photograaf over hevige hoofdpijnen, veroorzaakt door de talrijke, geestenbezwingingen, die hij verrichten moest. Hij vond een zoogenaamd genezend medium, eene oude juffrouw, eene door en door goedige en geloovige ziel, die hem magnetisch over het voorhoofd streek en hem zoo bevrijdde van de //kwade stroomen," die hem zoo plaagden. De photograaf zeide vroeger hierbij verlichting te vinden; thans erkent hij dit alles maar te hebben voorgewend. Maar wie hem gelooft, de goede oude juffrouw natuurlijk niet. De kunst gaat in onzen tyd ver. En zoo behoefde men ten slotte zelve niet meer te komen om zich te laten photographeeren, indien men het portret van den een of anderen geest wenschte te bezitten. Dat was ook wat lastig, vooral wanneer men ver van Parijs woonde. Men zond eenvoudig zijn portretje naar den photograaf en binnen korten tijd ontving men de proeven terug, waarop dan ook de afbeelding van den geest voorkwam, dien men wenschte opgeroepen te zien. De dweepzieke geloovigen aan de waarheid van het spiritisme herkenden ook dan in de vage omtrekken van dien geest gedaanten en figuren, die

uitsluitend in hunne verbeelding bestonden. Buguet was overigens slim genoeg, vooraf te verklaren, dat hij niet voor het goed gelijken instond. Beklaagde zich soms een klant, dat het portret van den geest niet leek, er waren altyd uitvluchten bij de hand, en de raad bleef niet uit van voren af aan te beginnen. Iedere post kostte dan ook 20 fr.

Er zijn er onder de getuigen, die tot 4000 fr. aan Buguet verstrekt hebben en het spreekt vanzelf, dat juist deze lieden weigeren te gelooven, dat de zaak louter bedrog is. Ook nu dit door Buguet zelf gulweg wordt erkend. De kunsten, door hem gebezigd, zyn ontdekt, en ontkenning zou dus weinig baten. Hij geeft dan ook toe, dat hy zonder eenige bovennatuurlijke hulp werkte. Ter tafel van de rechtbank waren twee kisten aanwezig, waarin zich de geesten bevonden. Die kisten waren vol kartonnen hoofden van mannen, vrouwen, kinderen, grijsaards, van eiken leeftijd, met of zonder baarden, enz. Eerst poseerden eenige bedienden van Buguet voor geest, maar omdat men daarbij geen groote verscheidenheid van portretten erlangen kon, bezigde men later andere hulpmiddelen. Overeenkomstig de inlichtingen, welke de vrouwelijke kassier inwon, koos Buguet een dier kartonnen hoofden en plaatste dit op een lededop. De lededop werd met een blauwe doek overhangen (blauw wordt, gelijk ieder weet, op een photographie wit), over den kop van den pop werd een gazen sluier geplaatst om de omtrekken minder scherp te krijgen. En dit toestel werd dan in een apart kabinetje met half licht gefotografeerd. Dezelfde glazen plaat nu, waarop dit beeldje was overgebracht, werd dan door Buguet gebruikt voor het portret van het onnoozele schaap, dat door hem gevild werd. Bovendien mengde de fotograaf den godsdienst in het spel; hy schreef aan de lieden buiten Parys: zoo laat precies gebeurt het, en hy verzocht hen op dat uur met hem ernstige gebeden omhoog te zenden voor het welgelukken der onderneming. Gelijk wij mededeelden, de rechtbank heeft zich met de zaak bemoeid. Buguet werd van oplichting (escroquerie) beschuldigd.

Met hem zat de reeds genoemde Leymaire op de bank der beschuldigten, die het hoofd is eener maatschappij, welke het spiritistisch tijdschrift exploiteert, en van een boekwinkel, waarin de weduwe van Allan Kardec de geschriften, van haar man verkoopt. Bovendien werd een Amerikaansch medium, Firman, van medeplichtigheid beschuldigd. De lezing van het getuigenverhoor maakte een diep bedroevenden indruk. Ziehier menschen, voor een deel 1 uit den beschaafden stand, die stokstijf aan de gelykenis van de portretten der geesten vasthouden, ook nadat de fotograaf mededeelt op welke wijs hy den goocheltoer tot stand bracht. Hun antwoord is en blijft: //het lijkt toch maar, het is echt." Hoogst aandoenlijk is zulk een verklaring uit den mond van ouders, die een geliefd kind verloren hebben.

De tachtigjarige weduwe van Allan Kardec houdt vol, dat de geest van haar man onder zyn spiritistisch portret een aanbeveling van den fotograaf heeft geschreven, ook nadat de vrouwelijke kassier erkend heeft, dat zij het schrift geschreven had. Mevr. Kardec blijft antwoorden: dat kunt gij wel zeggen, doch niet bewijzen." Dat zij de slachtoffers zijn van bedrog, de slachtoffers hunner zinsverbijstering, dat weigeren zij te gelooven. Voorts blijkt uit het getuigenverhoor, dat het medium Firman de kunst verstond om het kleine Indiaantje" te doen verschynen. Wij maken hiervan alleen melding, omdat enkele enkele maanden

geleden "het kleine Indiaantje" ook in spiritistische kringen te Amsterdam verschenen is. Met buitengewoon veel genoegden deelen we voorts nog mede, dat Buguet en. Leymarie tot 1 jaar gevangenisstraf en 500 fr. boete en Firman tot een half jaar gevangenisstraf en 300 fr. boete veroordeeld zyn.

Wanneer zullen de oogden de.r verblinden geopend worden? Wanneer zullen we ook van dit by geloof kunnen zeggen: als alle anderen, ging ook dit voorby'?

Eene mislukte spiritistische seance.

Donderdagavond werd een druk bezochte spiritistische séance gehouden in café Vogelzang te Groningen, voorafgegaan door een lezing, die goed van stapel liep. Toen de gewone vertooning: een tafel die verdwijnt, waggelende voorwerpen, grieselstemming onder het publiek, totdat, naar de Noord Groningse Courant meedeelt, eensklaps een lichtbundel, zoeklicht gelijk, op het tooneel werd geworpen. Een gelach van de menschen, die nu duidelijk draden konden zien, die van het voorworp naar achter de coulissen liepen, waar zij vermoedelijk in handen van de „behulpzame geesten" zouden berusten. Maar voor dat de electriche zaklantaarn, door een der wantrouwendste aanwezigen meegebracht, nog meer licht over deze geheimzinnige zaak kon werpen, was het gordijn reeds neergelaten. Eenige tijd verliep. Weer ging het gordijn op. De „spiritist" deelde mee, dat hij een man van de tafel zou doen verdwijnen. De bewuste man klom er op, kreeg een zwarten koker om zich heen. De koker werd weggenomen en... de man was ook verdwenen. Maar hij had zijn toevlucht in de hanebalken gezocht, waar eenige aanwezigen hem duidelijk waarnamen, toen hij probeerde op die alledaagsche manier van 't tooneel te verdwijnen.

't Publiek werd bij zulk een bedrog ontevreden. Men wilde zijn geld terug en drong achter het tooneel om de ondernemer op te sporen. Deze gaf het publiek eindelijk zijn zin, doch met de verzekering, dat de bezoekers ongelijk hadden, 't Laatste gedeelte van de seance zou 't belangrijkste zijn. Daarin toch zou worden aangetoond, dat alles wat nu gebeurd was bedrog was geweest, om 't publiek tegen het spiritisme te waarschuwen. Dié waarschuwing kwam echter wel wat te laat.

EEN BEZETEN JONGEN.

Een medische commissie te Londen zal, aldus het Hbld. naar „Daily News" meldt, binnenkort een jongen van tien jaar, Engelsch-Indiër van geboorte, onderzoeken. Er wordt van hem verteld, dat het eten en drinken, dat hij in zijn mond wil brengen, hem uit de hand gerukt wordt, ondanks zijn pogingen het goed vast te houden. Zijn speelgoed, in een kast opgeborgen, vliegt daaruit en de jongen is omgeven met glasscherven en met flesschen, die van de plaatsen waar ze stonden zijn weggeworpen. Als hij in een andere kamer gaat, dan wordt hij met steenen geworpen en soms geslagen, maar nooit gewond. Het is noodig geworden, alle glazen voorwerpen uit de badkamer te verwijderen en de jongen met de hand te voeden.

Het geval is aangebracht bij „The National Laboratory of Psychical Research" te Londen door miss Kohn, lectrice in talen aan het Deccan College van de universiteit te Bombay, die met haar getrouwde zuster en haar zwager, het echtpaar Ketkar te Poona woonde. Zes jaar geleden adopteerde dit echtpaar het jongetje, dat in een weeshuis was opgenomen. Miss Kohn heeft uitvoerig alles wat in het laatste jaar met het jongetje voorviel, genoteerd. Zoo is het volgens haar aantekeningen op een dag in Juni 1928 gebeurd, dat in zijn omgeving voorwerpen met zulk een kracht rondgeslingerd worden dat verschillende familieleden het huis uitliepen. Een aantal dagen daarna klaagde Damodar, zooals de jongen heet, erover, dat hij, in den tuin zittende opeens werd opgenomen en daarna neergezet in een auto die in een garage stond. Bij verschillende gelegenheden aldus miss Kohn, vielen de in de kamer gezeten menschen. Dit gebeurde alleen als de jongen in huis was. .

Bij een soort van séance toen Damodar op de schoot van mrs. Ketkar zat, hield hij opeens een biljet van vijf roeples omhoog met de woorden; „zie eens, dat is daar opeens in mijn hand gekomen." Toen de aanwezigen allen hun portemonnaie nakeken, bleek geen van hen geld te missen en ook aan het geld in de kasten ontbrak niets, aldus het Engelsche blad

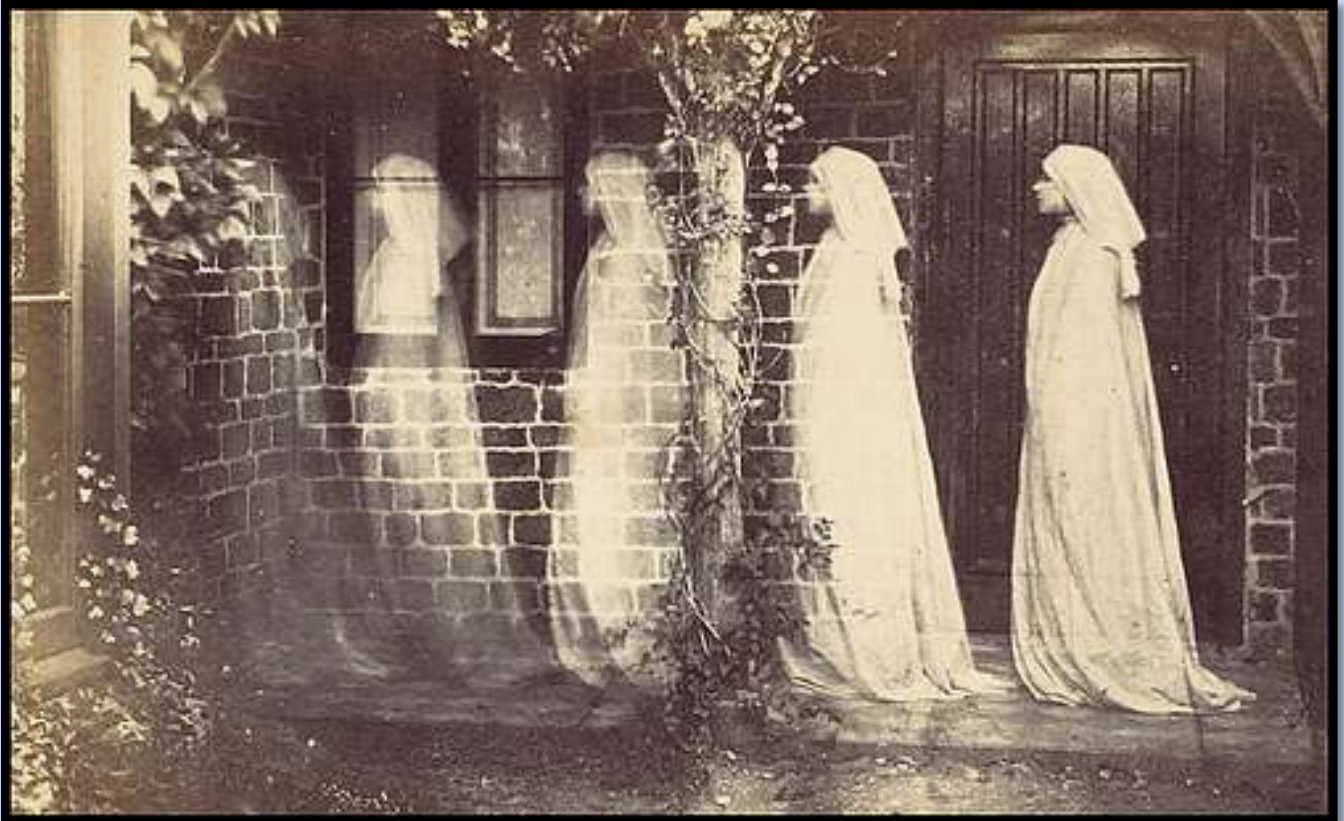
We hebben hier te doen met een mededeeling van de soort, die men herhaaldelijk kan aantreffen in 't Duitse „Zft. f. Parapsychologie." Zoo geeft het Octobernummer van dit jaar een uitvoerige beschrijving van dr. med. Paul Süner te Berlijn over de elfjarige Lucie Regulski onder het opschrift: „Der Spuk in der Tauroggerstrasse in Charlottenburg." Met en om dit kind heen gebeuren ook allerlei zonderlinge dingen van de soort als vermeld van Damodar.

De geest van „Onkel Hans" blijkt al die dingen te veroorzaken of te doen.

Mystiek en occultisme Het „tweede gezicht” zou in Nederland veel voorkomen

In het Hamburger Fremdenblatt schrijft dr. F. M. Hübner een artikel, dat het „Vaderland" overnam en voorzag van enkele kanteekeningen. Wij geven het weer zooals het Haagsche blad het heeft gepubliceerd. „Wie Nederland kent, weet, dat de gave van het „tweede gezicht" er zoo verbreid voorkomt, dat ze als fenomeen om zoo te zeggen heelemaal geen verbazing wekt en dat ermede begiftigden geenerlei last van anderen hebben te lijden. De gave is even goed op het platteland als bij de stadsbevolking te vinden; ze is in Friesland zoo goed te huis als in Brabant en Limburg, die tot België reiken; in vele families is de gave erfelijk, men treft haar aan bij mannen en vrouwen en niemand is bang zich belachelijk te maken als hij de adviezen opvolgt, welke hem en anderen in een vooraf zien van toekomstige gebeurtenissen worden gegeven. Niet alleen het vooruit zien van het komende vormt in Nederland den inhoud van het gezicht; niet minder veelvuldig zijn de gevallen, dat iemand iets ziet, dat in het verleden is gebeurd, zonder dat er sprake van had kunnen zijn, dat hij er langs den gewonen weg kennis van had gekregen.

Zoo zijn er overal in het land media, die langs den weg der psychometrie zich met lang geleden voorgevallen gebeurtenissen in verbinding weten te stellen en een zeer nauwkeurige beschrijving te geven van voorvallen en gebeurtenissen, welke tientallen jaren geleden voor een vreemde van belang waren. Deze feiten verklaren, dat men juist in Nederland met het „tweede gezicht" in zijn beide vormen van vooruit zien in den tijd en achteruitzien in het verleden zich ook wetenschappelijk sterk bezig houdt. Het door den Amerikaan J. W. Dunne geschreven boek „An experience with time" verscheen reeds kort na zijn uitgave in het Nederlandsch (Buiten de grenzen van den tijd) en heeft talloze pennen in beweging gezet. De zich langs de mathematische lijn bewegende onderzoekingen van Dunne over de vraag hoe het komt, dat iemand het toekomstige vooruit kan zien, resp. iets dat voorbij is weer in 't gezichtsveld halen, zijn zelfs door den Nederlandschen onderzoeker Felix Ortt aangevuld. Van de verdere bewerkers van beteekenis van het probleem noem ik W. van Gorcum, prof. Ch. van Os en dr. P. Dietz. Laatstgenoemde is privaat-docent voor parapsychologie aan de universiteit in Leiden (Hübner zegt ten onrechte, dat hij den leerstoel in dat vak bezet, want die bestaat niet, dr. Dietz geeft dit jaar heelemaal geen college — Red. Vad.). Hij heeft een collega in den persoon van dr. W. C. Tenhaeff, die aan de universiteit in Utrecht dezelfde discipline doceert. (Hij is inderdaad collega, want ook hij is privaat-docent, maar niet te Leiden, zooals Hübner bij vergissing zegt — Red. Vad.). Reeds dit feit, dat er in Nederland twee universiteiten zijn, waaraan over de bovenzinnelijke gaven der ziel nagedacht en gedoceerd wordt, is kenmerkend voor de belangstelling, welke in Nederland voor deze dingen bestaat. Dr. Dietz heeft zich in het bijzonder bezig gehouden met den paragnostischen droom, dus het voorspellende helderzien in slaaptoestand. Dr. Tenhaeff bracht in zijn boeken een groote hoeveelheid feitenmateriaal voor de erkenning en de critiek van het helderzien bijeen. In Nederland zijn verder niet alleen gevallen van optische gezichten veelvuldig; ook tactiele en auditieve hallucinaties, het beleven van overgebrachte bevelen en waarschuwingen, wordt steeds weer gemeld, zoo b.v. in de bijeenkomsten, welke in Den Haag dr. M. Greven met medewerking van verscheidene media houdt. De vaststelling, dat in Nederland de gave van het „tweede gezicht" met andere telepathische vermogens sterk verbreid is, wekt wellicht een beetje verwondering, daar men over het algemeen overhelst naar de meening, dat juist de Nederlander bovenmatig nuchter en berekenend is. Op zichzelf heeft het een weinig te maken met het ander, want Karl Schmeing stelt in zijn boek „Das Zweite Gesicht in Niederdeutschland" vast, dat het „tweede gezicht" relatief vaak bij de Friezen optreedt, „die over het algemeen voor zeer sterke verstandsmenschen doorgaan". De meening klopt maar ten deele met die, welke men zich door de bank van de Nederlanders maakt. Achter zijn gevel van nuchterheid en koelheid van verstand is de Nederlander meestal een heel ander dan hij zijn omgeving en ook zichzelf zou willen doen gelooven. Daar hij psychisch tot het Noordsche type behoort, slaan op hem over het geheel de kenteekenen van E. Kretschmer, die de Noordsche menschen als type bij de schizothiemen indeelt. Men vergeet bij de beschouwing van de Nederlanders te vaak, dat in de Nederlanden een der hoofdhaarden van de middeleeuwsche mystiek is geweest (Ruusbroeck, zuster Hadewich, zuster Ludewide van Schiedam, Thomas a Kempis, Geert Groote), dat uit de Nederlanden de grootste drie visionairs der Noordsche schilderkunst: Hieronymus Bosch, Rembrandt van Rijn, Vincent van Gogh zijn voortgekomen, dat nergens ter wereld het godsdienstige sectewezen zoo bloeit als in Nederland, dat in een woord, de Nederlanders in den grond een naar zwaarmoedigheid neigend, makkelijk in aandoening gerakend, zeer gevoelig slag menschen zijn. Koelheid en onaandoenlijkheid zijn meer voordracht dan organisch verschijnsel voor hen. Ze zijn een aangenomen, aangeleerde houding, waarmede men zich tracht te beschermen tegen het overwicht van de eigen aandoeningen, voor de te hevige botsing met vreemde „persoonlijksaura".

18-8-1920 *Nieuwe Tilburgsche Courant*

Een sterk staaltje van spiritisme.

De Zeereerw. heer Rogan schrijft in de *Annalen van het Missiehuis te Roosendaal*: Niet alleen heeft men mij eens dood gewaand, doch, wel verre van mijn armen geest met rust te laten, heeft men hem opgeroepen, en hij schijnt de verregaande beleefdheid gehad te hebben om aan dien oproep gehoor te geven.

Het is waar, men behoort niet over zichzelf te schrijven, maar hetgeen ik ga vertellen stelt het bedrog, dat in spiritistische seances soms gepleegd wordt in een zoo helder daglicht — oordeelt slechts voor u zelf..

Het gebeurde zoo. Gedurende de griepedemie was ik er slecht aan toe geweest. Toen ik aan de beterhand waas, werd ik naar Arevaio vervoerd om op mijn verhaal te komen en eens goed uit te rusten. Hoe het kwam weet ik niet, maar al gauw werd verteld, dat ik dood was. Een paar nachten later hielden de spiritisten van Hollo, rare snuiters, een seance en een hunner vroeg aan het medium: „roep den geest van father Rogan eens op". De juffrouw voldeed aanstonds aan het verzoek en mijn geest van uit de andere wereld antwoordde dat hij zich al goed thuis gevoelde en zeer gelukkig was (dat mag ook wel, dunkt me, waar het een missionaris geldt!) En zij waren heelemaal niet uit het veld geslagen, maar bleven er kalm en onverstoorbaar onder, toen ze mij een paar weken later, met ziel en lichaam één door Arevaio's straten zagen wandelen.

Algemeen Handelsblad 18-5-1875

BUITENLAND. Groot-Brittannie.

Wie zou niet gaarne voor enkele shillingen in het bezit komen van een spiritistische bloem en een mystieke vrucht?" Zoo men per telegram zijn order zond aan de "Co-operative Intlitute, Castle-street East, Oxfordstreet in London kan men zulk een belangwekkend voorwerp waarschijnlijk nog machtig worden. In genoemd gebouw wordt toch een spiritistische bazar gehouden, waar spiritistische jonge dames ten voordele van een spiritistisch fonds, spiritistische

photographieën en snuisterijen verkoopen. De merkwaardige lieden, die door middel van een tafelpoot gesprekken houden met overledene vrienden, en innig worden aangedaan door citerzwaaiende in het duister oorfijgen uitdeelende spoken, wenschen een instituut op te richten. Dit is zeer wel te begrijpen, en zoo deze nieuwe secte nog eenige leden wint, zal zij waarschijnlijk evenzeer op de stichting aandringen van spiritistische burgerscholen, en een spiritistische hoogeschool, waar spiritistische natuurkunde en andere wetenschappen onderwezen worden.

Geld is echter noodig voor de oprichting van dit instituut en om dit gedeeltelijk te verkrijgen, werd door de geloovigen eergisteren een bazar geopend. Een aantal kramen bieden de gewone soort voorwerpen te koop aan, de spiritistische jonge dames, overtuigd dat het doel de middelen heiligt, doen evenveel moeite als andere geestelijke jongedames in andere bazars doen, om bezoekers af te zetten. Nietswaardige voorwerpen worden voor veel geld aangeboden; doch onder deze zaken mag men niet de artikelen rekenen, die op een groote tafel te midden der kramen, met groote plechtigheid, zijn uitgesteld, en voor veel goud worden verkocht aan de geloovigen. Wij spreken van de relikven en heilige voorwerpen der spiritisten. Geheele vellen papier, door geesten beschreven in ongrammatisch Engelsch, liggen daar ter zijde van photographieën van geesten, die een familietrek gemeen hebben met den geest van Maju, en naast schilderstukken door geesten, met waterverf vervaardigd.

Het pronkjuweel der geheele kostbare verzameling is een reeks schilderstukken van een 12jarig kind, dat in genie den armen Frederik van Kerckhoven schijnt te evenaren. Doch het spiritistische kind heeft geen zeer bekwamen vader of medium, en indien niet een geest de vingertjes van het meisje had bestuurd, zou men zeer oneerbiedig schilderijen zeker prullen noemen. Het onderwerp, dat het ongelukkige meisje gekozen had is trouwens wel eenigszins moeilijk voor een kind en zou wijlen den Belgischen schilder Wiertz beter geleken hebben. De verschillende ondervindingen van een ziel, bij het verlaten der aarde, werden namelijk in waterverf, naar de natuur geschilderd. Een ander kunstvoortbrengsel, dat voor veel goud verkrijgbaar is of was, zou den naijver hebben opgewekt van verslaggevers van het *Handelsblad*. Op een groot vel papier is met potlood, naar het dicté van den geest van een of anderen overleden man van genie een artikel geschreven over de Christelijke moraal, dat de, dat onsamenhangend is en gemeenplaatsen of onzin mededeelt. Nu zou het de naijver van onze verslaggevers zeker niet wekken, onsamenhangende gemeenplaatsen te mogen opteekenen — want vele sprekers in te vele vergaderingen stellen hun daartoe slechts al te vaak in staat —; doch wat naijver wekt is de snelheid waarmee een medium de woorden der wijsheid kan opteekenen-

Onder het blad is de plechtige verklaring van ooggetuigen medegedeeld, dat dit dicté van 6 geesten in zeven seconden is neergeschreven.

De verslaggever van de *Daily News*, door onheiligen naijver geprikkeld en in snoodheid zeker de leeraren der Arnhemsche burgerschool evenarende, heeft de woorden geteld en bevonden, dat in dien niet zeer langen tijd 786 onverkorte woorden zyn neergeschreven. Honderd twaalf - en tweezevende woord zijn dus per seconde geschreven geworden, hetgeen wel min of meer vlug is. Iedereen, die vlugheid en ijver op prijs stelt, zal zo een meesterstuk in zijn bezit willen hebben, en zoo de spiritisten het onder de 100 p. st. verkoopen, geven ze het weg. Bijna even merkwaardig zijn de andere spiritistische geschriften en kunstwerken, die te koop worden aangeboden. De denkbeelden aangaande kunst welke in de geestenwereld heerschen, schijnen te verschillen van die, welke bij de meeste lieden ingang vinden op aarde.

Een der artisten, die, enkele der uiteenloopende vormen van don nieuweren tijd huldigen, is zekere miss H. Wiffen. Zij heeft het voorrecht, "onder haar eigen mediumschap te arbeiden", hetgeen alle kunstenaars, gelooven wij, trouwens doen, en zij heeft "*in the outer court of a spirit home*" voorgesteld. We durven de woorden niet vertalen, want we begrijpen ze niet, daar wij het kunstvoortbrengsel niet gezien hebben. Van het spiritistisch atelier dezer zelfde dame, komen een aantal spiritistische bloemen en mythische vruchten, en ook deze geven blijk, dat bloemen en vruchten in de geesteswereld er anders uitzien dan gewone aardsche voortbrengselen,

ofschoon de oude aarde, naar het schijnt, de vergelijking niet behoeft te duchten. Of spiritistische paarden evenveel verschillen van aardsche paarden, als de bloemen van geesten en menschen dit doen, is ons onbekend, doch zoo ze sneller loopen dan de aardsche paarden, waarmede men zich voorloopig in Engeland tevreden stelt, dan moeten zij even vlug ter voet zijn als de mediums met hun handen.

Algemeen Handelsblad 5-11-1909

Het geesteninterview.

Het interview van den heer Stead met den geest van Gladstone, waarover onze Londensche berichtgever dezer dagen uitvoerig schreef, heeft tot vele en velerlei protesten in de Engelsche bladen aanleiding gegeven en we vermoeden dat de heer Stead weinig plezier er van beleeft. Wat de Daily Chronicle betreft, hier ligt het geval wel eenigszins anders. Dit blad, op welks verzoek het interview in Julia's bureau plaats had, wenscht, zooals onze berichtgever zeide, zijn lezers vooral „pakkende copy" voor te zetten en dit doel is ongetwijfeld bereikt. Na het interview heeft de Daily Chronicle een artikel opgenomen van een „expert" in hypnotisme en spiritisme, die als zijn meening te kennen gaf, dat Stead zelf slachtoffer was, en er ingelopen was, een veronderstelling, waartegen de heer Stead natuurlijk in een volgend nummer met kracht opkwam. Een zeer scherp en ernstig woord van protest tegen de „schaamteloze" manoeuvre doet lord Curzon in de Times hooren. Hij komt er tegen op, dat de heiligheid van het graf wordt geschonden door partijlust en sensatiezucht. Ook de kleinzoon van den grand old man, mr. W. G. C. Gladstone, kwam eergisteren in een te Liverpool gehouden rede op tegen de nieuwe methode in den politieken strijd door een ondernemend journalist ingevoerd. Men behoefde, zoo zette hij uiteen, niet naar Julia's bureau te gaan om te hooren, dat de heer Gladstone aan de zijde stond van het volk en niet aan die van de peers, aan de zijde van den vrijhandel en niet aan die van tariefhervorming. Niet tot spiritische kunsten behoefde men zijn toevlucht te nemen, om steun voor de begroting te verkrijgen, zij vond rechtvaardiging in de eischen der democratie. Zoo komen dus de protesten van alle tijden tegen dit zoogenaamde interview, dat door den heer Gladstone — en dan volstrekt niet op de scherpste wijze — als „farcical" werd gekarakteriseerd.

Het Vaderland 27-4-1933

Vereniging van spiritualisten

Gisteravond hield Ir Gouka voor de Ver. v. Spiritualisten een lezing over "de wetenschappelijke bewijskracht van spontane geestmanifestaties (spookhuizen) voor de juistheid van de spiritistische hypothese". Spreker begon met te wijzen op het betreuenswaardige feit dat de in bovengenoemde vereeniging gehouden wetenschappelijke lezingen zelden of nooit worden bijgewoond door andersdenkenden en openlijke of heimelijke tegenstanders: de "dood is dood-materialisten", de orthodoxe geestelijkheid en de animisten, welke laatste zich hier in Holland ten onrechte ook wel parapsychologen noemen. En dit niettegenstaande het feit, dat daar steeds gelegenheid wordt gegeven, ook aan de tegenstanders, lot vrije gedachtenwisseling en debat. Dit wijst er op, dat die andersdenkenden zich nog te veel opsluiten in een eng keurslijf van onfeilbaar eigen denksysteem, dat niet voor een grondige herziening vatbaar is. Een bekrompen opvatting, welke gelogenstraft wordt door de uitkomsten van de wis- en natuurkundige wetenschappen, die afdoend hebben aangetoond, dat elke theorie, hoe stevig ook gefundeerd, elk oogenblik kans loopt door nieuwe feiten en ontdekkingen, geheel herzien te moeten worden.

Spreker behandelde daarna, in hoofdzaak aan de hand van het bekende, Duitsch-gedegen werk van Joh. Illig, „Das Ewige Schweigen?" de zoogenaamde spookverschijnselen. Het kenmerkende verschil met de gewone, mediamek-spiritistische verschijnselen, waarmede zij overigens groote overeenkomst vertoonen, is, dat de eerste spontaan optreden, niet gewild, gezocht en voorbereid, zooals op spiritistische sêances met de laatste het geval is.

Illig vermeldt en analyseert in zijn werk een groot aantal spookhuisverschijnselen, welke of door hem persoonlijk beleefd zijn (zijn eigen ouderlijk huis was zulk een spookhuis), of door hem persoonlijk onderzocht en getoetst werden aan de hand van levende getuigenissen. Alles wat hierbij onzeker was of berustte op „wat men zegt", werd door hem angstvallig, terzijde gesteld. De feiten welke hij vermeldt, staan wetenschappelijk vast. Aan de hand van deze feiten kon hij constateeren, dat het oeroude volksgeloof over deze verschijnselen in hoofdzaak op waarheid berust.

1. De spookverschijnselen zijn aan een bepaalde plaats, een bepaald huis, ja dikwijls zelfs aan een bepaald vertrek in zulk een huis gebonden en zeker niet aan bepaalde personen (mediums), die daar toevallig wonen. Dikwijls duurden zij tientallen jaren, soms eeuwen lang voort, slechts onderbroken door kortere of langere rustperiodes en werden waargenomen door verschillende generaties, door niet verwante families en door toevallig daar verblijf houdende personen, zoals logeergasten, die tevoren niets van de verschijnselen afwisten en toch allen, onafhankelijk van elkander, steeds nagenoeg hetzelfde waarnamen.

2. Deze verschijnselen vinden hun oorsprong steeds bij den dood van een bepaald persoon (of bepaalde personen) en diens karakter en eigenaardigheden démonstreeren zich dan ook meestal zeer typisch in de manifestaties. Als bijkomende oorzaken treft men daarbij veelal aan hevig emotioneele gebeurtenissen, zoals moord, zelfmoord of een bijzonder tragischen dood; ook wel een idee-fixe, zoals bij personen, die geheel in een bepaald werk opgingen en door een plotselinge dood daarin gestoord werden of ook wel een geheim: verborgen geld of dito gewichtige documenten. Illig wijst terecht op de groote waarde welke deze, aan een bepaalde plaats, niet aan bepaalde personen, gebonden occulte verschijnselen hebben als bewijs voor de juistheid der spiritistische verklaring daarvan. De spookmanifestaties zijn plaatselijk, objectief en kunnen dus onmogelijk verklaard worden door een subjectieve waarneming of mentale werking van mediamieke persoonlijkheden.

Bij spiritistische seances zit men aan met den sterken wens bepaalde verschijnselen te verkrijgen. Volgens de animisten is deze suggestie, tezamen met de auto-suggestie van het medium, in staat de bijzondere para-psychologische eigenschappen van dit medium in actie en de occulte verschijnselen te voorschijn te brengen. „Der örtlich gebunden Spuck“, zoals Illig het noemt, dat zich geheel onafhankelijk van eenig mediumschap, spontaan manifesteert, slaat den animisten het bovengenoemde wapen tegen de spiritistische opvatting geheel uit handen.

Doch ook de spiritisten stuiten op moeilijkheden bij het zoeken naar een redelijke verklaring van alle bijzonderheden dezer occulte verschijnselen. Zoo staat het vast, dat sommige „spoken“ soms tientallen jaren lang monotoon, mechanisch, één en dezelfde, dikwijls zeer weinig gecompliceerde handeling uitvoeren. Kan men hierbij als oorsprong een levend intellect, zij het ook afgestompt en versuft, aannemen? Als redelijker verklaring heeft men wel eens gedacht aan zuiver mechanisch zich herhalende gedachtenprojecties van den overledene, zooiets als een mechanisch-psychometrische gedachtenfilm, die zich uit den treure steeds weer zelf afwikkelt en vertoont. Illig noemt dit terecht een bizarre verklaring, welke door geen enkel reëel feit gesteund wordt.

Hij wijst op het merkwaardige feit, dat het veroorzaken van spookverschijnselen na den dood meermalen bij verschillende leden van één familie geconstateerd is, dus een erfelijke belasting is, die na den dood op den geest overgaat. Het zouden dus personen zijn met abnormale of paranormale psychische eigenschappen, **zoals die voorkomen bij mediums, slaapwandelaars en in 't algemeen bij psychopaten.**

Een hevig emotioneele gebeurtenis, meestal kort of onmiddellijk vóór den dood, zou dan zóó intens het onderbewustzijn geïmpressioneerend hebben, dat dit ook na den dood zich van den nieuwen levensstaat niet bewust kan worden en gedwongen is, feitelijk onbewust, automatisch een zekere dwanghandeling uit te voeren en te herhalen. Ook bij de levenden treft men dergelijke verschijnselen wel aan, n.l. bij krankzinnigen, slaapwandelaars en psychopaten. Men zou spoken dus slaapwandelaars in het geestenrijk kunnen noemen.

Spreker eindigde met er op te wijzen hoe hoogst belangrijk een verdere bestudeering dezer vroeger absoluut naar het rijk der fabelen verwezen spookverschijnselen voor de occulte wetenschap kan zijn. onverschillig of men zich daarbij op een spiritistisch, dan wel op een animistisch standpunt stelt.

Het Vaderland 4-8-1938

HET TOEKOMSTIG LEVEN.

• Het Aug.-nummer bevat o.a. een lezenswaardig artikel van B. O. van Holthe tot Echten over Psychisch onderzoek en de Journalistiek waarin vooral journalisten worden gevraagd naar hun houding tegenover paranormale verschijnselen. G. Zorab schrijft over: Bewijzen voor het voortbestaan uit correspondentie. Drie inzenders schrijven over psychische verschijnselen in verband met dieren. .

H. C. van Holthe tot Echten—van Oort vertelt van een droom welke zij had en haar een probleem stelde, dat nog onopgelost is. 's Morgens beneden komende, vond zij toch in het

pasbezorgde Tijdschr. v. Parapsychologie een droom vermeld, welke sterk op den hare leek. Hier wordt werkelijk een mysterie aangeraakt.

E. Z. vermeldt, dat in Italië een apparaat voor gedachtenoverdracht door zekeren heer Lulgi Zanella gemaakt is. maar hij twijfelt aan de waarde van het instrument.

De Sumatra Post 11-7-1923

Spiritistische seances.

Half New York meesmuilt over de resultaten van een onderzoek naar spiritistische verschijnselen dat ingesteld is door de „Scientific American“, die ter gelegenheid van de onlangs gehouden reeks lezingen van Sir Arthur Conan Doyle, prijzen uitloofde tot een bedrag van 1000 pd. st. aan mediums, die in staat waren aan bepaalde proeven te voldoen. De voornaamste candidaat voor den prijs was zekere George Valentine, te Wilkesbarre in Pennsylvanië, die herhaaldelijk er in geslaagd was de „psychische lichtverschijnselen“ te produceeren, die door Sir Arthur Conan Doyle zijn beschreven. Op verzoek van dit medium werden de proeven genomen in volslagen duisternis; zóó pikdonker was het, dat de

leden van de jury die de geheimzinnige verrichtingen moesten beoordeelen, hun eigen handen niet konden zien.

Zonder dat Valentine het wist rustte de stoel waarop hij zat op een electrisch contact, en met behulp daarvan kon men in een aangrenzende kamer zien aan het al of niet gloeien van een electrisch lampje, of de stoel bezet was. In die kamer zat een waarnemer, gewapend met een dictaphoon en een stopwatch, die nauwkeurig aantekening hield van den juisten tijd gedurende welken de bovenaardsche verschijnselen zich manifesteerden en van iedere uitlating van de door Valentine opgeroepen geesten. Het is daarbij gebleken dat tijdens de seance Valentine begunstigd door de duisternis, vijftien maal zijn stoel heeft verlaten. Zijn stoel was steeds leeg wanneer de psychische lichtverschijnselen werden waargenomen, wanneer stemmen klonken of zacht gefluister in verschillende hoeken van de donkere kamer, of wanneer de aanwezigen op hun gelaat of hun handen de geheimzinnige aanraking gevoelden van de koude vingers der geesten.

Nieuws van de Dag 25-10-1902

Treurig bijgeloof.

In een kring van haagsche spiritisten moeten bijzondere dingen zijn voorgevallen, schrijft een haagsch correspondent van de Telegraaf. Een amsterdamsch medium werd door zeer buitengewone bevliegingen aangetast en zag... zag de lijken van Sara Juett en Marie Schmitz met Hendrik de Jong in levenden' lijve hoonlachend er naast. Het medium hoorde hem hoonlachen. Achter de lijken stond een groep van drie mannen, hand aan hand in bewonderende houding. Links de onontdekte moordenaar van den slager aan de Ceintuurbaan, dan de onontdekte moordenaar van de dienstbode op de Prinsengracht bij de Leidschestraat, rechts de onontdekte moordenaar van de weduwe in de Dubbele Buurt. Zij riepen luide tot het medium: „al kijkt u nog zoo goed, ze vinden ons toch niet.“ En nu is het amsterdamsche medium bezig signalementen saam te stellen. Hoe zij wist dat de groep bestond uit de genoemde personen? Eenvoudig, omdat zij aan de klopgeesten speciaal die vertoening had verzocht en haar voorstellingvermogen nimmer faalt.

MIRABELLI Een wondermedium

In het Parapsychisch Instituut te Weenen heeft Ottokar Fischer, die als „toovenaar" van beroep ingewijd is in al de geheimen van het goochelaarsvak en reeds herhaaldelijk in de gelegenheid is geweest, bedriegelijke mediums te ontmaskeren, onlangs een voordracht gehouden, waarin hij de meest geliefkoosde trucs welke dezen bezigen, duidelijk verklaarde. Hij stelde nadrukkelijk op den voorgrond, dat het er hem geenszins om te doen was, om alle beroepsmediums verdacht te maken of te disqualificeeren, maar alleen om aan te toonen, hoe er in gevallen waarin bedrog in het spel is wordt te werk gegaan. Het feit dat er ook onder de beroemdste mediums zijn geweest, die op bedrog zijn betrapt, zegt niets tegen het spiritisme als zoodanig, en mag evenmin als een bewijs worden opgevat dat al hun praestaties op truc berustten. Veelal is het de angst geweest om door mislukte experimenten hun reputatie te verliezen, welke er hen toe dreef, om zich van bedriegelijke methoden te bedienen, wanneer zij niet gedisponeerd waren en hun kracht te kort

schoot om zekere verschijnselen langs natuurlijken weg teweeg te brengen.

Als de voornaamste oorzaak, dat er op dit gebied zooveel bedrog mogelijk is, noemde Ottokar Fischer de omstandigheid, dat de meeste seances in het donker of in het halfdonker plaatshebben, jaren lang werkten de mediums nagenoeg zonder controle, of onder een controle die zóo gebrekkig was, dat zij het kwaad eigenlijk meer bevorderde dan tegenging. Gebrekkige controle is den bedriegers een waarborg tegen ontdekking: zij maakt hen hoe langer hoe driester en overmoediger. Fischer toonde aan, hoe het met wat oefening mogelijk is, om met behulp van de teenen zekere geluiden teweeg te brengen, die door argeloozen voor een manifestatie van klopgeesten worden gehouden; hoe men het kan aanleggen, om geluiden schijnbaar uit een bepaalde richting te laten komen, — een truc, die louter op zinsbegoocheling berust; hoe een medium, ook wanneer zijn handen gebonden zijn, toch nog voldoende vrijheid van beweging kan behouden, om er allerlei handelingen mede uit te voeren. De verschillende controlemaatregelen laten in het donker nog ruimschoots gelegenheid tot het plegen van bedrog. Een dezer methoden bestaat hierin, dat het medium onder zijn mediumieke handelingen voortdurend in de handen moet klappen, om de verdenking af te wenden, dat hij zich van deze zou bedienen. Maar wat geschiedde er nu in vele gevallen? Dat het bedriegelijk medium met de eene hand tegen de wang klapte en met de andere, in het ondoordringbaar duister, allerlei manipulaties uitvoerde.

De verklaring welke Fischer van vele der gebezigde trucs geeft, klinkt zoo eenvoudig, dat men bijna geneigd zou zijn zich af te vragen, of hij niet zélf het geleerde auditorium bij den neus nam. Maar hij demonstreerde de trucs met een zoo groote behendigheid, dat mogelijke twijfel dienaangaande werd weggevaagd. Tot slot liet Fischer zich sterk boeien, zóo dat hij schijnbaar geen vin kon verroeren, wat hem niet belette om, achter een gordijn, allerlei muziekinstrumenten in beweging te brengen. Zelf had hij de manier aangegeven waarop hij geboeid moest worden, en die den meest securen waarborg scheen, dat hij onmogelijk zich van handen en voelen kon bedienen, maar die hem, zooals hij later aantoonde, in werkelijkheid elk oogenblik de vrije beschikking over zijn ledematen liet.

In den laatsten tijd hoort men veel van de wonderbaarlijke praestaties van den 48-jarigen Braziliaan Mirabelli. Als er ook maar een tiende part waar is van wat er daaromtrent in een door ruim vijfhonderd geleerden onderteekend rapport staat opgeteekend, dan is hij het sterkste medium waarmede het wetenschappelijk onderzoek zich ooit heeft beziggehouden. De proefnemingen van Crookes en Flammarion b.v. zinken er vrijwel bij in het niet. Zijn praestaties zijn van dien aard, dat de mogelijkheid van bedrog absoluut schijnt buitengesloten.

Mirabelli is in Italië geboren en reeds als kind met zijn ouders naar Brazilië getogen. Zijn ontdekking als medium valt in de jaren van den grooten oorlog. In het jaar 1919 vormde zich uit de voornaamste natuuronderzoekers in Brazilië een comité, om de legenden welke er reeds omtrent Mirabelli waren ontstaan, volgens wetenschappelijke methode te onderzoeken. De meesten van deze geleerden waren vast overtuigd, dat zij met zwendel en bedrog te doen hadden. De te Rio de Janeiro gevestigde Academie voor psychisch onderzoek heeft nu de organisatie van het onderzoek op ziel, genomen en het rapport gepubliceerd van de onder de strengste controle genomen proeven. Aan het rapport zijn toegevoegd de attesten van 555 medici, natuurkundigen, technici en andere intellectueelen, die eenparig verklaren, dat het ongelooflijke en onmogelijke, geloofwaardig en mogelijk is. „Als al deze geleerden“, meent de Fransche psycholoog Pascal Forthuny in een referaat, dat hij in het Parijsche Metapsychisch Instituut heeft gehouden, „als al deze geleerden met hun vergrootglazen, weegschalen, thermometers, fotografie-toestellen, mikrofoons enz. zich door Mirabelli bij den neus hebben laten nemen, dan is het met het onderzoek van de bovenzinnelijke verschijnselen treurig gesteld.“

Wat de door dien Braziliaan teweeggebrachte verschijnselen al dadelijk onderscheidt van andere soortgelijke fenomenen is, dat zij op klaarlichten dag plaatshebben. Geen donkere of in schemerduister gehulde kamer meer, geen verlichting met roode lampen, of iets van dien aard; wat er in het voor de proefneming bestemde vertrek gebeurt, geschiedt voor aller oogen. Reeds de gebeurtenis die tot de ontdekking van Mirabelli's supernormale vermogens leidde, was zeer buitengewoon. De jonge Braziliaan had namelijk een schilderij, uit het huis van een vriend op onverklaarbare wijze getransporteerd naar een huis, dat eenige kilometers verder was gelegen. Het geheele experiment duurde slechts eenige minuten. Het schilderij werd door onzichtbare hand van den muur genomen. Daarop verdween het, om een paar minuten later te belanden op een tafel in het andere huis, juist zooals Mirabelli had gezegd, dat zou gebeuren. Nogmaals zij er nadruk op gelegd, dat het geschiedde op klaarlichten dag en in het bijzijn van tal van getuigen. Het is wel een van de merkwaardigste gevallen van telekinese (het verplaatsen van voorwerpen zonder zichtbare aanraking) waarvan men ooit heeft gehoord.

„Ik constateer dat Mirabelli géén truc bezigt“. verklaart de medicus Garneiro Maia. „het staat vast, dat de verschijnselen echt zijn“, bevestigt een ander medicus, prof. W.Silveira.

Mirabelli is ook zoogenaamd schrijvend medium. Hij is in staat, in zeven-en-dertig verschillende talen — van het Perzisch en van de meest uiteenloopende Indische dialecten tot het Tsjechisch en Svrisch, van het Latijn en Grieksch tot het Sanskrit — vlotweg geleerde verhandelingen over de diepzinnigste vraagstukken der astronomie, der filosofie en der Islamietische theologie te leveren. Dat alles natuurlijk in trance. In wakenden toestand, bij normaal bewustzijn, spreekt en schrijft hij alleen Portugeesch en Spaansch. De talen die hij zoo volkomen beheescht als zijn pols ,40 slagen doet en zijn oogen uit hun kassen puilen, zijn hem in wakenden toestand geheel onbekend: vele ervan kent hij zelfs niet bij name.

Zijn groote kracht echter ligt op het gebied der physiologische verschijnselen. Wat de beroemdste mediums, als D.Douglas Home, Eusapia Paladino, Florence Cook, Willy Schneider hebben gepraeesteerd wordt door Mirabelli verre in de schaduw gesteld.

Mirabelli neemt plaats in een fauteuil. Hij wordt zorgvuldig met riemen vastgebonden. De controleurs vormen een dichten kring om hem. Geen enkele zijner bewegingen ontgaat hun. Plotseling verheft de stoel zich rechtstandig en blijft dan twee meter hoog in de lucht zweven ; daarna keert hij terug naar de plek waar hij heeft gestaan. Dit experiment werd tal van malen herhaald; het effect bleef steeds hetzelfde. Mirabelli zit in een huis te Sao Paolo met verscheidene leden van het comité, o a. den senator Munis Sodre. Plotseling verklaart Mirabelli dat bij een voorwerp, dat zich in de woning van den senator, in een gesloten kast bevond, op zich ziet toevliegen. Eenige minuten later valt het voorwerp uit de lucht voor de voeten van het medium.

Dat zijn echter maar kleinigheden. Mirabelli kan nog veel meer. Het tooneel is ditmaal het laboratorium van de bovengenoemde Academie voor psychisch onderzoek. Het is 10 uur in den ochtend. Plotseling verneemt men kloptonen op een tafel. Dan wordt een stem hoorbaar, welke dr. G. Sousa dadelijk, met groote ontroering, herkent als die van zijn gestorven dochter. Men zou kunnen denken aan een hallucinatie, maar hoe dan te verklaren wat er verder volgde? Midden in den kring der aanwezigen verschijnt de dochter zelf, met als een wazig visioen, zooals bij gewone materialisaties het geval pleegt te zijn, maar in levenden lijve! Dat het in elk geval, een stoffelijke gedaante is, tbc zich voor de oogen der min 'of meer onthutste toeschouwers vertoont, staat wel vast. Want de dokter treedt op haar toe en omarmt haar teeder. Hij herkent duidelijk de kleederen van zijn dochter, die zij kort voor haar dood heeft gedragen, en waarin zij begraven werd. Twee andere dokters treden nu op haar toe, vatten haar bij den pols, tellen de slagen, beluisteren den hartslag. Sousa richt vragen tot de spookverschijning, deze antwoordt, en er ontspint zich een geregeld gesprek. De levend doode wordt gefotografeerd. Er worden twintig opnamen gedaan. Zes-en-dertig minuten duurt het onbegrijpelijk wonder. Dan lost het phantoom zich plotseling op in de lucht. Dat alles ten aanschouwe van twintig dokters en zeven professoren....

Een ander maal verschijnt in denzelfden kring bisschop José te Camargo Barros die eenigen tijd geleden bij een schipbreuk is verdronken. De bisschop staat in het traditioneele ornaat midden in de zaal. Hij lacht, spreekt de aanwezigen toe, laat zijn hart zoeken, opent den mond, een tandarts constateert dat eenige van zijn tanden geplombeerd zijn. Plotseling zegt het phantoom tot de aanwezigen: „Geeft acht, broeders in Christo, want ik ga verdwijnen!" Maar het phantoom lost zich niet op, als bij de materialisatie van Sousa's dochter. Men ziet de gestalte van den bisschop als het ware inkrimpen, al kleiner en kleiner worden, tot zij op het laatst van het hoofd tot de voeten niet meer dan dertig centimeter groot is. Dan is er opeens niets meer. Maar Mirabelli, verstaat ook de kunst, zichzelf te doen verdwijnen.

Hij wordt aan een zwaren fauteuil, met dikke lederen riemen vastgebonden, tal van oogen zijn in gespannen verwachting op hem gericht. Op een gegeven oogenblik, zonder eenigen waarneembaren beweging van zijn lichaam is hij verdwenen ! Na lang zoeken vindt men hem achter verscheidene, afgesloten deuren op een bank met een cigaret in den mond... Er worden nu pogingen, gedaan, om het Braziliaansche wondermensch naar Europa te krijgen. Zoowel de bekende Duitse onderzoeker dr. A. von Schrenck-Notzing, schrijver o.a. van „Die Materialisations Phanomene". als het Parijsche Instituut voor psychisch onderzoek trachten de hand op hem te leggen Ook Ottokar Fischer ziet met belangstelling naar zijn komst uit. H. A. E.

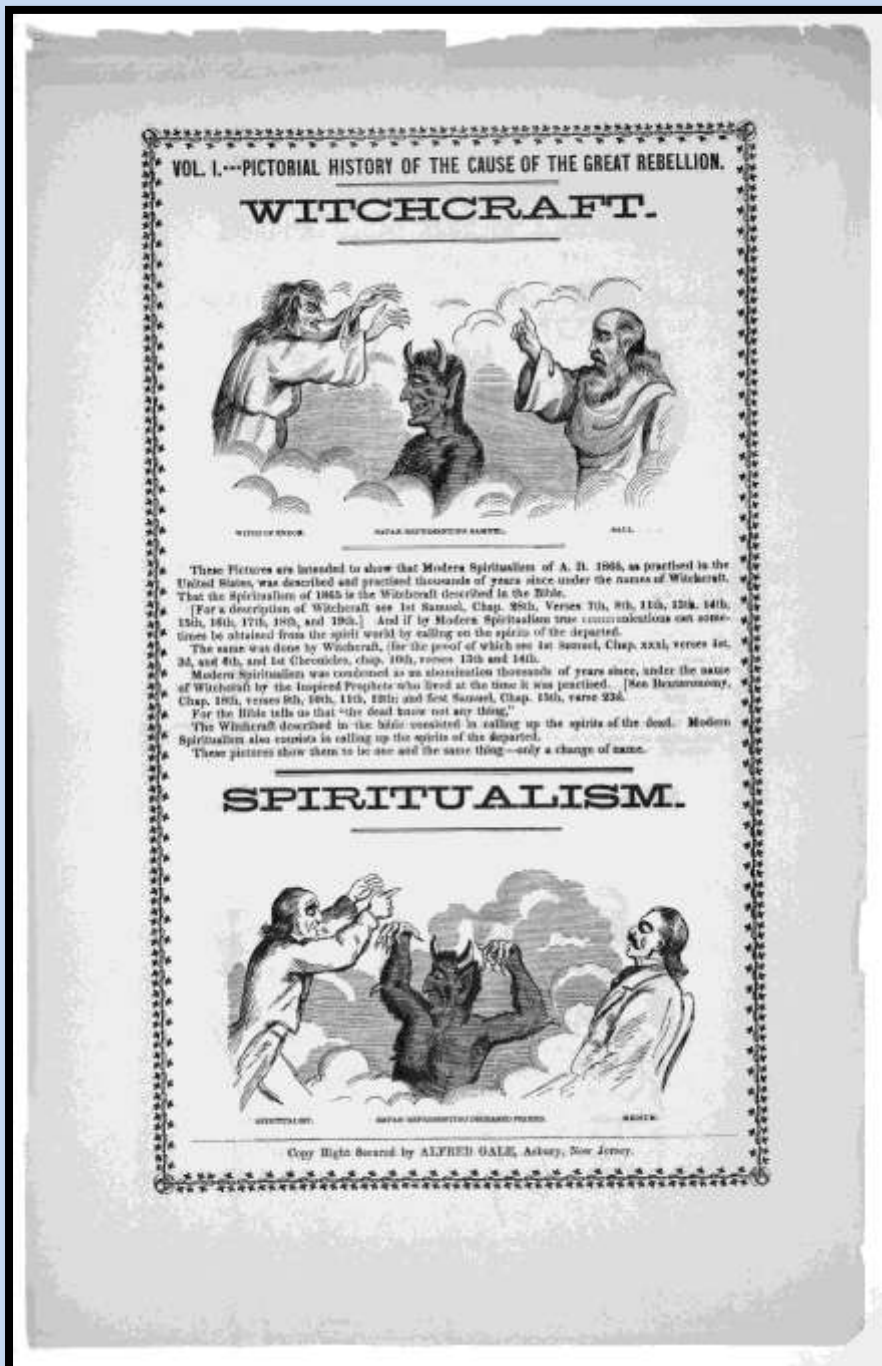
Het Vaderland 22-10-1934

Is het Spiritualisme uit God of den Duivel?

Over dit onderwerp heeft de heer J. Harinck gisteravond gesproken in een druk bezochte Zondagavondbijeenkomst van „Hooger Leven". Hij hield zich meer in het bijzonder bezig met de inconsequente bestrijding van het Spiritisme van orthodoxe Christelijke zijde.

In den loop der jaren heeft spreker verschillende hem toegezonden citaten uit den Bijbel verzameld, en tegenover elk van die citaten stelt hij een ander, waaruit het goed recht van het

Spiritualisme moet worden afgeleid. Spreker heeft altijd gehoord, dat de duivel zich ophoudt met het verderven van zielen, maar intusschen ziet men dat bij de spiritisten precies het tegenovergestelde plaats vindt: Satan, duivel, hel, vagevuur.... het kwaad bestaat alleen bij mensen.

Geen godsdienst is ooit gegrondvest zonder geïnspireerde personen, die gedragen worden door het bewustzijn van 's mensen innige betrekking tot een hogere wereld. Het Christendom uit de eerste eeuwen droeg een sterk spiritualistisch karakter, en de wonderbare verschijnselen, die in de eerste gemeente werden aangetroffen, worden door de hedendaagsche manifestaties in het helderste licht gesteld.

Het Spiritualisme is niet tegen den Bijbel, maar de Spiritualist aanvaardt den Bijbel naar den Geest en niet naar de letter. Wat in dezen tijd toch wel begrijpelijk en redelijk is. Immers, Jezus sprak nooit anders dan in parabelen of symbolen. Hij kon op geen andere wijze spreken, omdat het Geestelijke nooit in materiele woorden kan worden uitgelegd en door allen begrepen.

Jezus wist dat alle mensen op een verschillend standpunt in evolutie staan en allen dus de z.g „waarheid" verschillend moeten zien.... Zoo moeten wij de Bijbelsche uitdrukkingen dus bezien in het tijdsbeeld,

waarin de apostelen spraken. Dank zij het spiritisme weten wij, dat geestverschijningen zich ' kunnen herkenbaar maken op een wijze dat het is of zij hun vroeger lichaam weer hebben aangenomen. Maar in den tijd van de apostelen bracht het tastbare, lichamelijke en herkenbare dier geestverschijningen hen echter op het denkbeeld, dat de overledenen hun vroeger lichaam weer hadden aangenomen. Vandaar dat Mattheus zegt dat zij uit de graven gingen.... Het Spiritisme leert: dat zoo wij vandaag sterven, wij morgen opstaan. Het graf is geen blinde steeg, het is een doorgang. Het sluit zich in den avondschemer, om met den dageraad weer open te gaan.

Spr. betoogde verder, dat er geen dood is, nooit is geweest en nimmer zal zijn. En daarom gaat de spiritist voort met het verkondigen van de spiritualistische boodschap, want ze geeft den menschen hoop, verblijding, houvast en eenig licht in de duisternis. Na de toespraak, die met groote aandacht werd gevolgd, heeft mevrouw Akkeringa de geestelijke waarneming verzorgd.